

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378 : 304

DOI <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.05.29.06>

**Сучасні інноваційні тенденції у впровадженні soft skills
у вищій освіті: перспективи та потенціал**

Ткаченко Ірина Володимирівна

старший викладач, кафедра філософії та педагогіки професійної підготовки,
факультет транспортних систем, Харківський національний автомобільно-
дорожний університет, м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-2686-6721>

Денека Марія Теодозіївна

старший викладач, кафедра латинської мови та медичної термінології,
Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова,
м. Вінниця, Україна, <https://orcid.org/0009-0000-0696-1206>

Дещенко Олександр Миколайович

канд. пед. наук, старший викладач кафедри технологічної і професійної
освіти, Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка,
м. Глухів, Сумська обл., Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5453-5575>

Прийнято: 24.04.2024 | Опубліковано: 27.05.2024

*Анотація: Метою статті є з'ясування перспектив і потенціалу сучасних інноваційних тенденцій у впровадженні soft skills у вищій освіті. **Методологія***

дослідження передбачала: психолого-педагогічне обґрунтування засобів впровадження *soft skills* в освітній процес української вищої школи; аналіз емпіричних даних для виявлення рівня значущості того чи іншого методу для формування окремих складових *soft skills*; створення класифікації засобів впровадження *soft skills* відповідно до визначених складових «гнучких навичок».

Результати дослідження базуються на виокремленні чотирьох груп інноваційних технологій, що сприяють формуванню *soft skills* у вищій освіті: дослідницький і проєктний методи; дебати й дискусії; ділові та рольові ігри; тренінги й майстер-класи. Респондентам було запропоновано оцінити кожен з груп технологій відповідно до її здатності формувати окремі складові *soft skills*. Згідно з авторською позицією, вони включають когнітивну, пізнавальну, організаційну, комунікативну, інформаційну, емоційну, адаптаційну, креативну, аксіологічну та акмеологічну компетентності. Дослідження продемонструвало, що дослідницькі та проєктні методи мають принципово важливу роль у розвитку інформаційної, пізнавальних, когнітивної та організаційної компетентностей. Дебати й дискусії насамперед сприяють формуванню в здобувачів освіти когнітивної, комунікативної, креативної, пізнавальної та інформаційної компетентностей. Ділові та рольові ігри здебільшого орієнтовані на розвиток пізнавальної, креативної, емоційної, адаптаційної, когнітивної та комунікативної компетентностей. Тренінги та майстер-класи важливі для формування комунікативної, емоційної, інформаційної аксіологічної, адаптаційної, акмеологічної та когнітивної компетентностей. У **висновках** підсумовано, що завдяки названим інноваційним технологіям найкраще розвиваються когнітивна, пізнавальна, комунікативна та інформаційної компетентності. Разом із тим найменшого розвитку зазнають аксіологічна та акмеологічна компетентності. З цього випливає необхідність використання таких методів і методик, які б сприяли

найкращому розвитку цих компонентів soft skills, адже важливим є саме комплексний підхід до формування особистості майбутніх фахівців.

***Ключові слова:** розвиток критичного мислення, оцінка навчальних результатів, культурна адаптація, емоційний інтелект, компетентність, педагогічні технології.*

**Modern innovative trends in the implementation of soft skills
in higher education: prospects and potential**

Iryna Tkachenko

Senior Lecturer, The Department of Philosophy and Pedagogy of Professional Training, Faculty of Transport Systems, Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkov, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-2686-6721>

Mariia Deneka

Senior Teacher, Department of Latin Language and Medical Terminology, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0000-0696-1206>

Oleksandr Deshchenko

Candidate of Pedagogic Sciences, Senior Lecturer of the Department of Technological and Professional Education, Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko, Glukhiv, Sumy region, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5453-5575>

***Abstract:** The **purpose** of the article was to find out the prospects and potential of modern innovative trends in the implemented soft skills in higher education. The*

*research **methodology** included: psychological and pedagogical substantiation of the means of introducing soft skills into the educational process of the Ukrainian higher school; analysis of empirical data to identify the level of significance of this or that method for the formation of individual components of soft skills; creating a classification of means of implementing soft skills in accordance with the selected components of «flexible skills». The research **results** are based on the identification of four groups of innovative technologies that contribute to the formation of soft skills in higher education: research and project methods; debates and discussions; business and role-playing games; trainings and master classes. Respondents were asked to evaluate each of the groups of technologies in accordance with its ability to form individual components of soft skills. According to the author's position, they include cognitive, cognitive, organizational, communicative, informational, emotional, adaptive, creative, axiological and acmeological competence. Studies have shown that research and project methods have a fundamentally important role in the development of informational, cognitive, cognitive and organizational competencies. Debates and discussions primarily contribute to the formation of cognitive, communicative, creative, cognitive and informational competences in students. Business and role-playing games are mostly focused on the development of cognitive, creative, emotional, adaptive, cognitive and communicative competences. Trainings and master classes are important primarily for the formation of communicative, emotional, information axiological, adaptive, acmeological and cognitive competences. The **conclusions** of the study are that thanks to the named innovative technologies, cognitive, cognitive, communicative and informational competence are best developed. At the same time, axiological and acmeological competences undergo the least development. From this follows the need to select such methods and techniques that would contribute to the best*

development of these components of soft skills, because it is a comprehensive approach to the formation of the personality of future specialists that is important.

Keywords: *development of critical thinking, evaluation of educational results, cultural adaptation, emotional intelligence, competence, pedagogical technologies.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасна педагогічна парадигма характеризується значними змінами. По-перше, важливе значення сьогодні має не надання здобувачам освіти певної сукупності знань, навичок та вмінь, а їх спрямування на навчання впродовж усього життя; по-друге, підкреслюється значущість не тільки суто професійних компетенцій майбутніх фахівців, а також їхніх «гнучких навичок», які відомі під усталеною назвою «soft skills». З цього випливає, що узагальнений сучасний фахівець постає як людина, що готова і здатна до постійного розвитку та вдосконалення як у професійному, так і в особистісному сенсі. Таким чином, педагогіка вищої школи має активно використовувати різноманітні методи й засоби, що забезпечуватимуть повноцінне та якісне формування спеціаліста нового типу. Здебільшого це стосується не тільки фахових компетенцій, але й soft skills, що є фундаментом становлення сучасного професіонала.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць, присвячених проблематиці soft skills у контексті вищої освіти, дозволяє диференціювати їх за двома основними групами. По-перше, це дослідження, присвячені поняттю й сутності soft skills загалом (З. М. Ваколя [1], Л. С. Дзевицька [2], О. Кірдан [3], Н. Коляда [4], Д. Левіт [5], Р. В. Слухненська [6], М. Цілина [7]); по-друге, це роботи, що розглядають окремі аспекти формування й розвитку soft skills (Н. А. Бородіна [8], Н. Г. Денисенко [9], Ю. Ю. Климович [10], Л. М. Маланчук [11], І. Мірошник

[12], М. Морозова [13], Н. М. Степанова [14]). Зазначені дослідження зосереджені на різних аспектах впровадження та специфічних характеристиках soft skills, але більшість із них мають схожі переліки компонентів цього явища.

Так, на думку Н. А. Бородіної, компонентний склад soft skills містить наступні параметри: 1) комунікація; 2) командна робота; 3) саморозвиток; 4) уміння управляти своїм часом; 5) ерудованість; 6) креативність; 7) лідерство; 8) відповідальність; 9) здатність працювати в критичних умовах; 10) уміння вирішувати конфлікти; 11) здатність логічно й системно мислити [8, с. 209].

Н. Г. Денисенко виокремлює такі компоненти, як: 1) гнучкість; 2) креативність; 3) цифрова грамотність; 4) емоційний інтелект; 5) комунікативність; 6) самонавчання та саморозвиток [9, с. 47].

На думку Л. С. Дзевицької, soft skills містять такі параметри, як: 1) комунікабельність; 2) самоконтроль та емоційний інтелект; 3) творча майстерність [2, с. 154-155].

Значний перелік компонентів soft skills надає О. Кірдан: 1) критичне мислення; 2) креативність; 3) здатність брати на себе відповідальність, уміння приймати рішення, лідерство, уміння вирішувати конфлікти; 4) когнітивна гнучкість; 5) організаторські вміння, командоутворення, уміння працювати в команді, ініціативність; 6) тайм-менеджмент; 7) комунікабельність/уміння комунікувати; 8) адаптивність, уміння працювати в критичних ситуаціях, стресостійкість; 9) самонавчання та саморозвиток, самоменеджмент; 10) емоційний інтелект та управління емоціями [3, с. 156-157].

Ю. Ю. Климович виокремлює наступні «гнучкі навички»: 1) комунікативні; 2) саморегулятивні; 3) когнітивні; 4) управлінські [10, с. 69].

Н. Коляда вважає, що компонентний склад soft skills може бути представлений наступним чином: 1) уміння працювати в команді; 2) лідерські якості; 3) креативність; 4) організаторські здібності; 5) комунікація; 6) емоційний інтелект; 7) робота з інформацією; 8) системне мислення; 9) мотивація [4, с. 140].

Д. Левіт пропонує наступний перелік: 1) ефективні комунікативні навички; 2) навички критичного мислення та розв'язання проблем; 3) командна робота; 4) навички освіти впродовж життя та управління інформацією; 5) навички підприємництва; 6) етика, мораль та професіоналізм; 7) лідерські навички [5, с. 60].

Л. М. Маланчук виділяє такі компоненти soft skills: 1) комунікація; 2) лідерство; відповідальність; 3) праця в критичних умовах; 4) залагодження конфліктів; 5) командна робота; 6) управління своїм часом; 7) самостійне прийняття рішень; 8) критичне мислення [11, с. 53].

На думку І. Мірошник, «гнучкі навички» передбачають такі компоненти, як: 1) навички особистої ефективності; 2) комунікативні навички; 3) управлінські здібності; 4) стратегічні навички; 5) навички ефективного управління інформацією [12, с. 31].

На думку М. Морозової, soft skills передбачають: 1) комунікацію; 2) цілеспрямованість; 3) креативність; 4) критичне мислення; 5) клієнтоорієнтованість; 6) управління людьми; 7) розв'язання проблем; 8) прийняття рішень; 9) емоційний інтелект; 10) управління знаннями; 11) роботу в режимі невизначеності; 12) ощадливе виробництво; 13) самоаналіз і рефлексію [13, с. 187-188].

Концептуалізація [15] поняття й сутності soft skills дозволяє виокремити інваріантні складові «гнучких навичок», актуальних для сучасної вищої освіти. До них належать: 1) когнітивна компетентність; 2) пізнавальна

компетентність 3) організаційна компетентність; 4) комунікативна компетентність; 5) інформаційна компетентність; 6) емоційна компетентність; 7) адаптаційна компетентність; 8) креативна компетентність; 9) аксіологічна компетентність; 10) акмеологічна компетентність.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на увагу дослідників до проблематики soft skills, що полягає в численних спробах структурування «гнучких навичок» та розгляді способів і методів їхнього впровадження в освітній процес, більшість розробок має теоретичний або теоретико-методологічний характер. Це означає, що автори в основному зосереджуються на розкритті сутності поняття та особливостях формування soft skills, але не на вимірюваності результатів. Таким чином, питання емпіричного дослідження сучасних інноваційних тенденцій у впровадженні soft skills на сьогодні залишається поза увагою вчених. Це дозволяє сформулювати основну мету й завдання статті.

Формулювання цілей статті. З огляду на зазначене вище, мета статті полягає в з'ясуванні перспектив і потенціалу сучасних інноваційних тенденцій у впровадженні soft skills у вищій освіті. Для цього виконуються наступні завдання: 1) психолого-педагогічне обґрунтування методів впровадження soft skills в освітній процес української вищої школи; 2) аналіз емпіричних даних для виявлення рівня значущості того чи іншого методу для формування окремих складових soft skills; 3) створення класифікації методів впровадження soft skills відповідно до визначених складових «гнучких навичок».

Дослідницька методологія включає наступні кроки: 1) розробка опитувальника, що передбачає з'ясування перспектив і потенціалу сучасних інноваційних тенденцій у впровадженні soft skills у вищій освіті; 2) формування вибірки в кількості 50 викладачів закладів вищої освіти України; 3) збір результатів за допомогою Google Forms; 4) математичний підрахунок

отриманих результатів; 5) класифікація soft skills відповідно до педагогічних технологій, найбільш адекватних для їхнього впровадження. Усі статистичні розрахунки виконано за допомогою програми Statistica 10.0.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасних педагогічних досліджень дозволив виокремити чотири групи інноваційних технологій, що сприяють формуванню soft skills у вищій освіті: 1) дослідницький і проєктний методи; 2) дебати й дискусії; 3) ділові та рольові ігри; 4) тренінги й майстер-класи.

Респондентам було запропоновано оцінити кожен з груп технологій відповідно до її здатності до формування окремих складових soft skills: 1) когнітивна компетентність; 2) пізнавальна компетентність 3) організаційна компетентність; 4) комунікативна компетентність; 5) інформаційна компетентність; 6) емоційна компетентність; 7) адаптаційна компетентність; 8) креативна компетентність; 9) аксіологічна компетентність; 10) акмеологічна компетентність.

Здійснене дослідження виявило, що група інноваційних технологій «дослідницький і проєктний методи» впливає на формування окремих soft skills у вищій освіті наступним чином (рисунок 1):

1) за параметром «когнітивна компетентність» середній рівень обрали 44% викладачів, високий – 56%;

2) за параметром «пізнавальна компетентність» середній рівень виявили 42% респондентів, високий – 58%;

3) за параметром «організаційна компетентність» середній рівень продемонстрували 52% опитаних, високий – 48%;

4) за параметром «комунікативна компетентність» низький рівень обрали 18% викладачів, середній – 58%, високий – 24%;

5) за параметром «інформаційна компетентність» середній рівень позначили 38% опитаних, високий – 62%;

6) за параметром «емоційна компетентність» низький рівень виявили 22% респондентів, середній – 48, високий – 30%;

7) за параметром «адаптаційна компетентність» низький рівень позначили 22% опитаних, середній – 52%, високий – 26%;

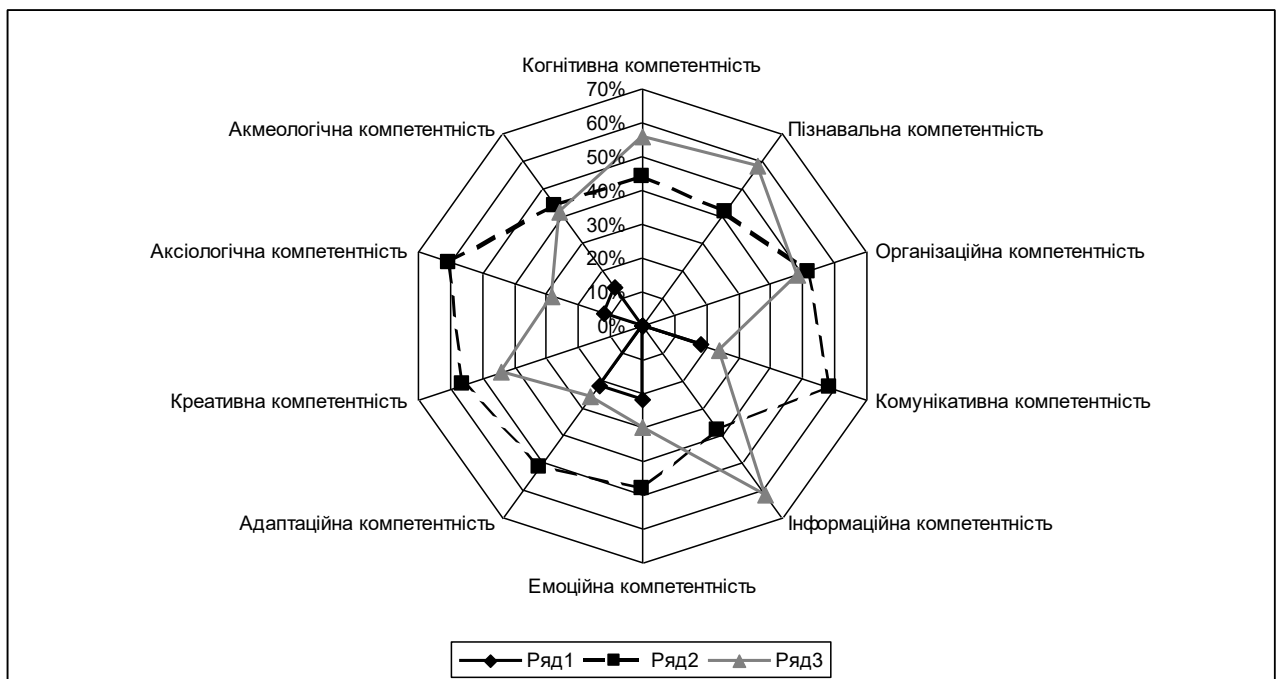
8) за параметром «креативна компетентність» середній рівень обрали 56% викладачів, високий – 44%;

9) за параметром «аксіологічна компетентність» низький рівень виявили 12% опитаних, середній – 60%, високий – 28%;

10) за параметром «акмеологічна компетентність» низький рівень продемонстрували 14% респондентів, середній – 44%, високий – 42%.

Рисунок 1

Вплив групи інноваційних технологій «дослідницький і проєктний методи» на впровадження soft skills у вищій освіті

Примітки: ряд 1 – низький рівень, ряд 2 – середній рівень, ряд 3 – високий рівень

Джерело: власна розробка авторів

Дослідження виявило, що група технологій «дослідницький і проєктний методи» має такий вплив на окремі компоненти soft skills (за зменшенням значущості): «інформаційна компетентність» (2,62), «пізнавальна компетентність» (2,58), «когнітивна компетентність» (2,56), «організаційна компетентність» (2,48), «креативна компетентність» (2,44), «акмеологічна компетентність» (2,28), «аксіологічна компетентність» (2,16), «емоційна компетентність» (2,08), «комунікативна компетентність» (2,06), «адаптаційна компетентність» (2,04). Таким чином, на думку викладачів закладів вищої освіти, дослідницькі та проєктні методи відіграють принципово важливу роль у розвитку інформаційних, пізнавальних, когнітивних та організаційних знань, навичок і вмінь. Ці інноваційні технології дозволяють здобувачам звикати до роботи з актуальною й важливою професійною інформацією, активізують їхнє

зацікавлення навколишнім світом і процесами, які відбуваються в ньому, інтенсифікують розумову діяльність, а також привчають до системного й методичного планування діяльності.

Група інноваційних технологій «дебати й дискусії» впливає на формування окремих soft skills у вищій освіті таким чином (рисунок 2):

1) за параметром «когнітивна компетентність» середній рівень обрали 28% опитаних, високий – 72%;

2) за параметром «пізнавальна компетентність» середній рівень продемонстрували 44% респондентів, високий – 56%;

3) за параметром «організаційна компетентність» низький рівень виявили 6% викладачів, середній – 44%, високий – 50%;

4) за параметром «комунікативна компетентність» середній рівень обрали 30% опитаних, високий – 70%;

5) за параметром «інформаційна компетентність» середній рівень позначили 48% викладачів, високий – 52%;

6) за параметром «емоційна компетентність» низький рівень виявили 6% респондентів, середній – 62%, високий – 32%;

7) за параметром «адаптаційна компетентність» низький рівень продемонстрували 8% опитаних, середній – 50%, високий – 42%;

8) за параметром «креативна компетентність» середній рівень обрали 40% викладачів, високий – 60%;

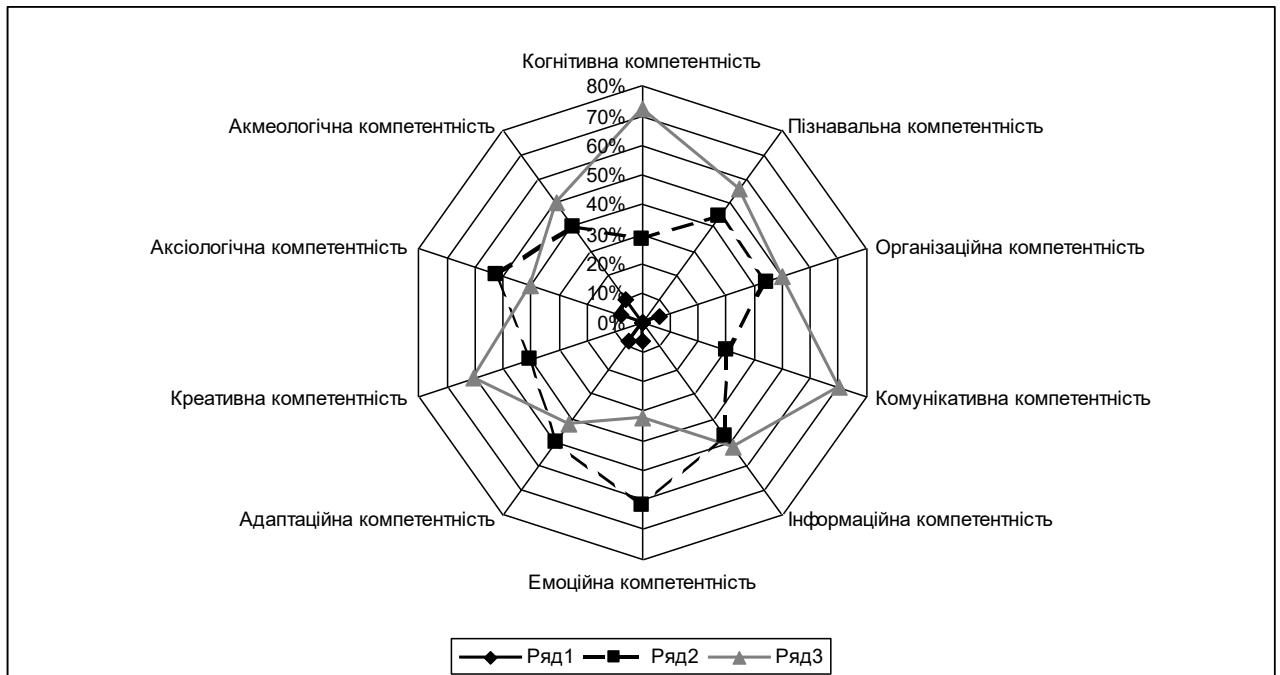
9) за параметром «аксіологічна компетентність» низький рівень виявили 8% опитаних, середній – 52%, високий – 40%;

10) за параметром «акмеологічна компетентність» низький рівень позначили 10% респондентів, середній – 40%, високий – 50%.

Рисунок 2

Вплив групи інноваційних технологій «дебати й дискусії» на впровадження soft skills у вищій освіті

Примітки: ряд 1 – низький рівень, ряд 2 – середній рівень, ряд 3 – високий рівень

Джерело: власна розробка авторів

Дослідження виявило, що група технологій «дебати й дискусії» має такий вплив на окремі компоненти soft skills (за зменшенням значущості): «когнітивна компетентність» (2,72), «комунікативна компетентність» (2,7), «креативна компетентність» (2,6), «пізнавальна компетентність» (2,56), «інформаційна компетентність» (2,52), «організаційна компетентність» (2,44), «акмеологічна компетентність» (2,4), «адаптаційна компетентність» (2,34), «аксіологічна компетентність» (2,32), «емоційна компетентність» (2,26). Таким чином, дебати й дискусії насамперед сприяють формуванню в

здобувачів освіти когнітивних, комунікативних, креативних, пізнавальних та інформаційних знань, навичок та вмінь. Можна резюмувати, що зазначені інноваційні технології сприяють загальному розвитку інтелектуальних здібностей, комунікативної та творчої сфери, зацікавлюють у розширенні світогляду, привчають орієнтуватися в значних масивах інформації.

Група інноваційних технологій «ділові та рольові ігри» впливає на формування окремих soft skills у вищій освіті наступним чином (рисунок 3):

1) за параметром «когнітивна компетентність» середній і високий рівні обрали по 50% опитаних;

2) за параметром «пізнавальна компетентність» середній рівень показали 38% респондентів, високий – 62%;

3) за параметром «організаційна компетентність» середній рівень виявили 48% викладачів, високий – 44%;

4) за параметром «комунікативна компетентність» середній і високий рівні продемонстрували по 50% респондентів;

5) за параметром «інформаційна компетентність» низький рівень обрали 8% викладачів, середній – 50%, високий – 42%;

6) за параметром «емоційна компетентність» низький рівень показали 2% опитаних, середній – 40%, високий – 58%;

7) за параметром «адаптаційна компетентність» середній і високий рівні обрали по 50% викладачів;

8) за параметром «креативна компетентність» середній рівень виявили 42% опитаних, високий – 58%;

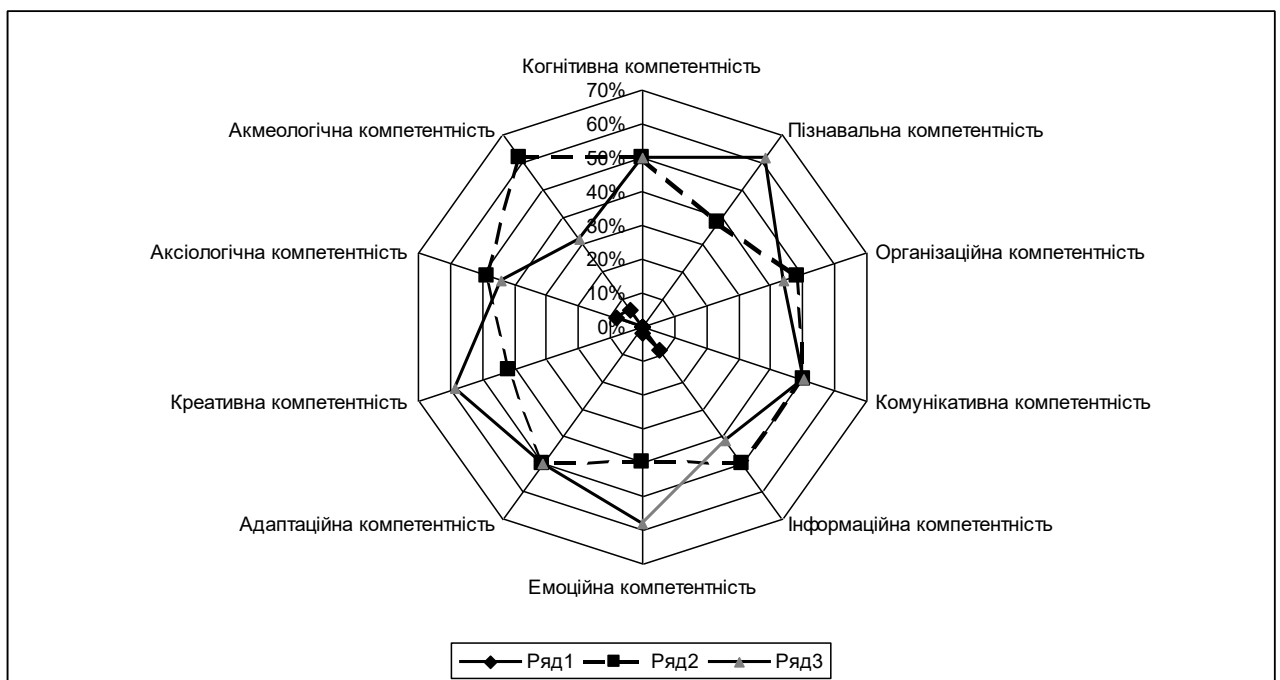
9) за параметром «аксіологічна компетентність» низький рівень позначили 8% респондентів, середній – 48%, високий – 44%;

10) за параметром «акмеологічна компетентність» низький рівень обрали 6% викладачів, середній – 62%, високий – 32%.

Рисунок 3

Вплив групи інноваційних технологій «ділові та рольові ігри» на впровадження soft skills у вищій освіті

Примітки: ряд 1 – низький рівень, ряд 2 – середній рівень, ряд 3 – високий рівень

Джерело: власна розробка авторів

Дослідження виявило, що група технологій «ділові та рольові ігри» характеризується таким впливом на окремі компоненти soft skills (за зменшенням значущості): «пізнавальна компетентність» (2,62), «креативна компетентність» (2,58), «емоційна компетентність» (2,56), «адаптаційна компетентність» (2,5), «когнітивна компетентність» (2,5), «комунікативна компетентність» (2,5), «аксіологічна компетентність» (2,36), «організаційна компетентність» (2,36), «інформаційна компетентність» (2,34), «акмеологічна

компетентність» (2,26). Таким чином, ділові та рольові ігри насамперед сприяють розвитку пізнавальних, креативних, емоційних, адаптаційних, когнітивних та комунікативних знань, навичок і вмінь. Вони пробуджують у здобувачів освіти зацікавлення у вивченні навколишнього світу, сприяють становленню творчого фундаменту, розвивають та удосконалюють емоційну сферу, формують адаптаційні ресурси, забезпечують інтелектуальну й комунікативну практики.

Група інноваційних технологій «тренінги й майстер-класи» впливає на формування окремих soft skills у вищій освіті таким чином (рисунок 4):

1) за параметром «когнітивна компетентність» середній і високий рівні показали по 50% опитаних;

2) за параметром «пізнавальна компетентність» середній рівень виявили 70% респондентів, високий – 30%;

3) за параметром «організаційна компетентність» низький рівень продемонстрували 6% викладачів, середній – 52%, високий – 42%;

4) за параметром «комунікативна компетентність» середній рівень обрали 22% респондентів, високий – 78%;

5) за параметром «інформаційна компетентність» середній рівень позначили 30% опитаних, високий – 70%;

6) за параметром «емоційна компетентність» низький рівень виявили 2% викладачів, середній – 26%, високий – 72%;

7) за параметром «адаптаційна компетентність» середній і високий рівні обрали по 50% респондентів;

8) за параметром «креативна компетентність» низький рівень виявили 10% опитаних, середній – 50%, високий – 40%;

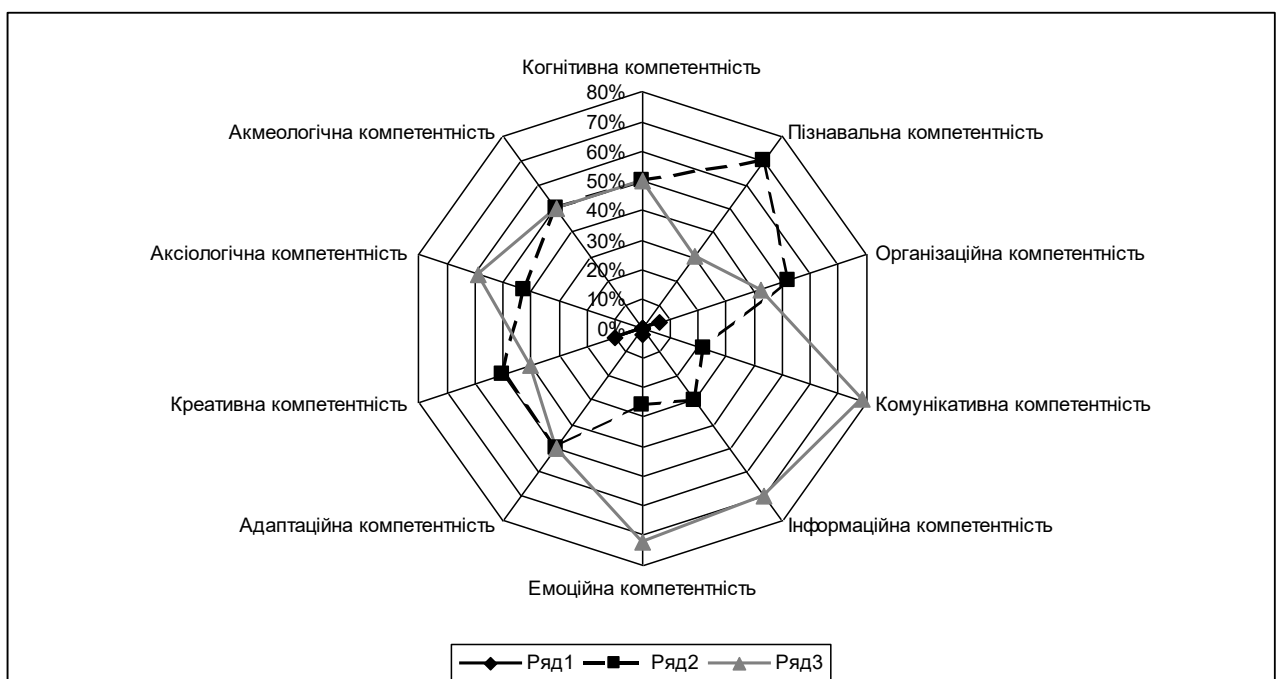
9) за параметром «аксіологічна компетентність» середній рівень показали 42% викладачів, високий – 58%;

10) за параметром «акмеологічна компетентність» середній і високий рівні позначили по 50% респондентів.

Рисунок 4

Вплив групи інноваційних технологій «тренінги й майстер-класи» на впровадження soft skills у вищій освіті

Примітки: ряд 1 – низький рівень, ряд 2 – середній рівень, ряд 3 – високий рівень

Джерело: власна розробка авторів

Дослідження продемонструвало, що група технологій «тренінги й майстер-класи» має такий вплив на окремі компоненти soft skills (за зменшенням значущості): «комунікативна компетентність» (2,78), «емоційна компетентність» (2,7), «інформаційна компетентність» (2,7), «аксіологічна компетентність» (2,58), «адаптаційна компетентність» (2,5), «акмеологічна компетентність» (2,5), «когнітивна компетентність» (2,5), «організаційна

компетентність» (2,36), «креативна компетентність» (2,3), «пізнавальна компетентність» (2,3). Таким чином, тренінги та майстер-класи важливі насамперед для формування комунікативних, емоційних, інформаційних аксіологічних, адаптаційних, акмеологічних і когнітивних знань, навичок та вмінь. Це означає, що в здобувачів освіти розвиваються комунікативна та емоційна сфери, поглиблюється досвід роботи з інформацією, формуються ціннісні та адаптаційні ресурси, пробуджується прагнення до самовдосконалення й загального інтелектуального поступу.

Для виявлення рівня узагальненого впливу інноваційних технологій на формування й розвиток soft skills на базі отриманих результатів було створено таблицю 1.

Таблиця 1

Рівні значущості інноваційних технологій у впровадженні soft skills у вищій освіті

Компоненти soft skills	Інноваційні педагогічні технології			
	Дослідницький і проєктний методи	Дебати й дискусії	Ділові та рольові ігри	Тренінги й майстер-класи
Когнітивна компетентність	Високий рівень	Високий рівень	Високий рівень	Високий рівень
Пізнавальна компетентність	Високий рівень	Високий рівень	Високий рівень	Середній рівень
Організаційна компетентність	Високий рівень	Середній рівень	Середній рівень	Середній рівень
Комунікативна компетентність	Середній рівень	Високий рівень	Високий рівень	Високий рівень
Інформаційна компетентність	Високий рівень	Високий рівень	Середній рівень	Високий рівень

Компоненти soft skills	Інноваційні педагогічні технології			
	Дослідницький і проєктний методи	Дебати й дискусії	Ділові та рольові ігри	Тренінги й майстер-класи
Емоційна компетентність	Середній рівень	Середній рівень	Високий рівень	Високий рівень
Адаптаційна компетентність	Середній рівень	Середній рівень	Високий рівень	Високий рівень
Креативна компетентність	Середній рівень	Високий рівень	Високий рівень	Середній рівень
Аксіологічна компетентність	Середній рівень	Середній рівень	Середній рівень	Високий рівень
Акмеологічна компетентність	Середній рівень	Середній рівень	Середній рівень	Високий рівень

Джерело: власна розробка авторів

Отримані результати дозволяють дійти висновків, згідно з якими здебільшого саме інноваційні педагогічні методи сприяють розвитку когнітивної компетентності. Це стосується всіх використаних технологій, зокрема дослідницького та проєктного методів, дебатів і дискусій, ділових та рольових ігор, а також тренінгів і майстер-класів. Крім цього, названі технології активно сприяють розвитку пізнавальної, комунікативної та інформаційної компетентностей. У першому випадку йдеться насамперед про використання дослідницького й проєктного методів, дебатів і дискусій, ділових та рольових ігор; у другому випадку мова йде про ефективний вплив дебатів і дискусій, ділових та рольових ігор, а також тренінгів та майстер-класів; у третьому випадку – про ефективність передусім дослідницького й проєктного методів, дебатів і дискусій, тренінгів та майстер-класів. Наявні методи досить успішно сприяють розвитку емоційної, адаптаційної та

креативної компетентностей. У випадку емоційної й адаптаційної компетентностей перевага надається таким методам, як ділові й рольові ігри, тренінги та майстер-класи; у випадку креативної компетентності найбільше значення мають дебати й дискусії, а також ділові та рольові ігри. Разом із тим аксіологічна та акмеологічна компетентності розвиваються менше, здебільшого у процесі проведення тренінгів та майстер-класів.

Впровадження soft skills у вищу освіту досягається передусім шляхом використання інноваційних педагогічних технологій, які більше, ніж традиційні, орієнтовані на формування актуальних компетентностей. На сьогодні українська освіта знаходиться на початку цього процесу, новітні технології типу дослідницького й проєктного методів, дебатів і дискусій, ділових та рольових ігор, тренінгів і майстер-класів використовуються далеко не завжди й не в усіх курсах. Ускладнюють ситуацію несприятливі соціально-політичні обставини й воєнні дії на території України. Нерідко заклади вищої освіти взагалі не мають можливостей проводити аудиторне навчання, тому питання про використання додаткових педагогічних технологій взагалі не виникає. Разом із тим навіть в умовах війни доцільно переорієнтувати заклади вищої освіти на формування в майбутніх фахівців «гнучких навичок». Певним чином цього можна досягти й під час дистанційного навчання. Зокрема, презентувати дослідження й проєкти, проводити дебати й дискусії, організувати тренінгові заняття можна й у форматі онлайн. Отже, перспективи впровадження soft skills у вищу освіту в наявній соціально-політичній ситуації вбачаються насамперед у всебічному використанні інформаційно-комунікаційних технологій. Крім цього, на сьогодні активно будуються укриття при закладах вищої освіти. Це означає, що принаймні іноді в здобувачів буде можливість зустрічей офлайн, на яких доцільно проводити

ділові та рольові ігри, тренінги й семінари, що покращуватимуть їхні «гнучкі навички».

Висновки. Необхідність формування soft skills не викликає сумнівів, адже їхня наявність відповідає сучасним загальносвітовим тенденціям як професійного, так і особистісного плану. Це означає, що заклади вищої освіти мають розробляти й впроваджувати навчальні програми таким чином, щоб вони відповідали актуальним потребам суспільства загалом та майбутніх фахівців зокрема. Знайомство з наявними науковими публікаціями дозволило виокремити інваріантні складові «гнучких навичок», актуальних для сучасної вищої освіти. До них належать, зокрема, когнітивна, пізнавальна, організаційна, комунікативна, інформаційна, емоційна, адаптаційна, креативна, аксіологічна та акмеологічна компетентності. Теоретико-методологічний аналіз дав змогу виокремити чотири основні групи новітніх технологій, які сприяють впровадженню «гнучких навичок» у сучасну українську освіту: дослідницький і проєктний методи; дебати й дискусії; ділові та рольові ігри; тренінги й майстер-класи.

Здійснене емпіричне дослідження виявило, що дослідницькі та проєктні методи відіграють принципово важливу роль у розвитку інформаційної, пізнавальних, когнітивної та організаційної компетентностей. Дебати й дискусії насамперед сприяють формуванню в здобувачів освіти когнітивної, комунікативної, креативної, пізнавальної та інформаційної компетентностей. Ділові та рольові ігри здебільшого орієнтовані на розвиток пізнавальної, креативної, емоційної, адаптаційної, когнітивної та комунікативної компетентностей. Тренінги та майстер-класи важливі, зокрема, для формування комунікативної, емоційної, інформаційної аксіологічної, адаптаційної, акмеологічної та когнітивної компетентностей. Здійснений аналіз виявив, що завдяки названим інноваційним технологіям найкраще

розвиваються когнітивна, пізнавальна, комунікативна та інформаційна компетентності. Разом із тим найменшого розвитку зазнають аксіологічна та акмеологічна компетентності. З цього випливає необхідність підбору таких методів і методик, які б сприяли найкращому розвитку цих компонентів soft skills, адже важливим є саме комплексний підхід до формування особистості майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Ваколя З. М., Попадич Б. Т. Вибір технологій навчання для розвитку soft skills у студентів закладів вищої освіти під час воєнного стану. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. Вип. 91. С. 42–48. URL: <https://doi.org/10.31392/NPU-ps.series5.2023.91.09> (дата звернення: 16.05.2024).
2. Дзевицька Л. С., Цапко А. М., Солтис Н. В. Забезпечення розвитку soft skills у студентів вищих навчальних закладів: інноваційні стратегії та ролі освіти. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка, психологія, медицина*. 2023. №14(32). С. 149–160. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14\(31\)-149-160](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14(31)-149-160) (дата звернення: 16.05.2024).
3. Кірдан О., Кірдан О. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2022. №2(6). С. 152–160. URL: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144) (дата звернення: 16.05.2024).
4. Коляда Н, Кравченко О. Практичний досвід формування soft skills в умовах закладу вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27. Т. 3. С. 137–145. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/27.203686> (дата звернення: 16.05.2024).

5. Левіт Д., Євтухова Т. Розвиток soft skills у контексті сталого розвитку освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. №1. Т. 12. С. 57–62. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i1-008> (дата звернення: 16.05.2024).

6. Слухенська Р. В., Ткач А. В., Влад Г. І., Мурадханян І. С. Ініціативність в контексті набуття soft skills здобувачами вищої освіти. *Академічні візії*. 2023. Вип. 25. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10243579> (дата звернення: 16.05.2024).

7. Цілина М. Формування soft skills і компетенцій у здобувачів вищої освіти як підґрунтя адаптації майбутніх фахівців до професійної діяльності. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2023. Вип. 11. С. 156–166. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282675> (дата звернення: 16.05.2024).

8. Бородіна Н. А., Чеберячко С. І., Шевчук Н. А. Формування навичок soft skills у здобувачів вищої освіти при викладанні дисциплін за спеціальності «цивільна безпека». *Вісті Донецького гірничого інституту*. 2020. №2(47). С. 206–214. URL: <https://doi.org/10.31474/1999-981x-2020-2-206-214> (дата звернення: 16.05.2024).

9. Денисенко Н. Г., Борбич Н. В., Марчук С. С., Чемерис І. В. Роль вибіркового освітніх компонентів у формуванні soft skills майбутніх учителів нової української школи. *Академічні студії Серія: Педагогіка*. 2022. Вип. 3. С. 42–50. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.3.7> (дата звернення: 16.05.2024).

10. Климович Ю. Ю. Формування soft skills як компонента професійної компетентності студентів-філологів у контексті онлайн-освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 34. Т. 2. С. 66–70. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/34-2.13> (дата звернення: 16.05.2024).

11 Маланчук Л. М., Мартинюк В. М., Маланчук С. Л., Франчук У. Я., Франчук М. О. Сучасний погляд стратегії розвитку вищої медичної освіти крізь призму hard і soft skills. *Медична освіта*. 2023. №2. С. 51–56. URL: <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2023.2.14014> (дата звернення: 16.05.2024)

12. Мірошник І. Особливості формування soft skills у майбутніх учителів початкової школи під час іншомовної професійної підготовки. *New Inception*. 2022. №1-2(3-4). С. 28–38. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5761844%20> (дата звернення: 16.05.2024)

13 Морозова М. Розвиток soft skills у майбутніх фахівців економічних спеціальностей. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 42. Т. 2. С. 185–189. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-2-31> (дата звернення: 16.05.2024).

14 Степанова Н. М. Розвиток soft skills майбутніх педагогів під час викладання громадянознавчих курсів у закладі вищої освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2023. №1(208). С. 35–38. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1\(208\)-35-38](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1(208)-35-38) (дата звернення: 16.05.2024).

15 Куцос О. І. Класифікація визначень поняття «концепт» методом кластерного аналізу. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. №24. Т. 1. С. 171–175. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.1.33> (дата звернення: 16.05.2024).